

บทที่ ๒

ปัญหาการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคน

ในบทนี้จะเป็นการแสดงถึงประวัติบ้านดอนแคน สภาพปัญหาการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สภาพปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาแวดล้อมทางครอบครัวและสังคม และความเชื่อและค่านิยมทางสังคม ดังจะได้อธิบายต่อไป

๒.๑ ประวัติบ้านดอนแคน

บ้านดอนแคนในปัจจุบัน เดิมมีเชื้อสายมาจากบ้านดินแดง (เป็นป่าร้างอยู่ทิศใต้หมู่บ้านในปัจจุบัน) อยู่ต่อมาบ้านดินแดงเกิดกลียุค จึงได้อพยพไปอยู่บ้านดงกลาง (ปัจจุบันที่ตั้งโรงเรียนบ้านเหล่าจันทน์หนองท่ม) เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ไม่เหมาะสมกันดาร จึงอพยพบ้านเรือนไปอยู่ทางทิศตะวันตกของหนองเมือง และแยกกันออกเป็นหมู่บ้านต่างๆ ดังนี้ บ้านดอนแคน บ้านเหล่าจันทน์ บ้านหนองท่ม บ้านเขว บ้านกอก^{*} สาเหตุที่ตั้งบ้านดอนแคนเนื่องจากบริเวณนั้นมีดินแดนใหญ่อยู่จำนวนมาก จึงเรียกหมู่บ้านว่า “บ้านดอนแคน” หลังจากตั้งหมู่บ้านเสร็จแล้ว จึงได้พากันสร้างวัดเพื่อเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านและเป็นสถานที่ทำบุญ และเป็นที่พบปะสังสรรค์กัน และประชุมหารือในด้านการปกครอง มีท้าวราชวงศ์ เป็นหัวหน้าหมู่บ้านขึ้นกับตำบล ยางค้อ อำเภอสุวรรณภูมิ มณฑลอุบลราชธานี ต่อมาสิ้นสมัยราชวงศ์ จึงได้ตั้งนายพล (เจียว) จันทะโสมเป็นหัวหน้าหมู่บ้าน แล้วโอนการปกครองมาขึ้นกับ อำเภอที่ตั้งขึ้นใหม่คือ อำเภอจตุรพักตรพิมาน (อ.หัวช้าง) เป็นหมู่ที่ ๑๔ ของตำบลดงแดง มีหัวหน้าหมู่บ้านคือ นายสีดา จันทะโสมและนายมน บุญภา ต่อมาเห็นว่าที่อยู่เป็นที่ลุ่มและห่างไกลที่ทำกิน พ่อใหญ่อ่อนตาพร้อมลูกหลานจึงได้ย้ายบ้านมาอยู่สวนที่ทำกิน และเพื่อนบ้านเห็นว่าเป็นที่เหมาะสมจึงได้พากันย้ายติดตามกันมาเรื่อยๆ และอีกส่วนหนึ่งทยอยเข้าไปอยู่คุ้มโนนเมือง (ปัจจุบันคือบ้านโนนเมือง) หลังจากนั้นจึงได้ย้ายวัดตามมาและยังคงใช้ชื่อหมู่บ้านเหมือนเดิมจนปัจจุบัน

^{*}สัมภาษณ์ นายจิ วงศ์อินตา, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

๒.๒ เศรษฐกิจชุมชนบ้านดอนแคน

๒.๒.๑ กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน

กลุ่มออมทรัพย์แม่บ้าน เป็นสถาบันการเงินของหมู่บ้านที่มีลักษณะของธนาคารรวมกับการประกันสังคม เป็นการจัดระบบเศรษฐกิจเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่เศรษฐกิจเพื่อค้ากำไร และมีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมให้เกิดกับสมาชิกทั้งด้านการมีสัจจะ การเห็นแก่ส่วนรวม มากกว่าส่วนตัว และการเห็นความสำคัญของความผูกพันแบบพี่น้องระหว่างคนในท้องถิ่นเดียวกัน นอกเหนือจากหน้าที่หลักที่เป็นกองทุนของชาวบ้านที่จะช่วยเหลือกันเองในชุมชน

สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์มีทั้งหมด ๒๑๐ คน วิธีการดำเนินการเปิดให้สมาชิกได้ฝากเงินจำนวนไม่จำกัด แต่ต้องไม่น้อยกว่า ๑๐๐ บาท ทุกวันที่ ๑๕ ของทุกเดือน เก็บดอกเบี้ยผู้ที่กู้ยืมและส่งเงินกู้ทุกวันที่ ๑๕ ของทุกเดือน จ่ายดอกเบี้ยร้อยละ ๓ บาท/เดือน ผู้ฝากจะได้ดอกเบี้ยร้อยละ ๑ บาท ๕๐ สตางค์ (๕๐ สตางค์ นำไปเป็นค่าบริหารงานของกรรมการทั้งหมด ๑๐ คน และส่วนหนึ่งเก็บเข้ากองกลาง) มีเงินหมุนเวียนปีละไม่น้อยกว่า ๑,๕๐๐,๐๐๐ บาท ปัจจุบันมีเงินฝากจำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท มีการปันผลสมาชิกทุกเดือนเมษายนของแต่ละปี

ขณะนี้ถือว่า กลุ่มออมทรัพย์ได้กลายเป็นวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านดอนแคน โดยมีมิติทางด้านเศรษฐกิจเป็นเพียงมิติหนึ่งในวิถีชีวิตทั้งหมดของกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมิติทางด้านวัฒนธรรม อันเป็นมิติที่พัฒนามาเป็นวิถีชีวิตองค์กรรวมในชุมชนซึ่งได้แก่

ก.ความสัมพันธ์ทางสังคม

มีความผูกพันเป็นเพื่อนบ้าน มีอะไรช่วยเหลือกัน ภูมิธรรมคือการลงแขกทำนา สร้างความรู้สึกเป็นพวกพ้อง มีความผูกพันเป็นญาติกัน เพื่อร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานต่างๆ เกิดความรู้สึกร่วมทุกข์ร่วมสุข รักพวกพ้อง ซึ่งมีอยู่ในความผูกพันเป็นเครือญาติ

ข.ความสัมพันธ์กับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมทางสังคม

มีความผูกพันกับท้องถิ่น ไม่ว่าจะลำบากเพียงใดก็มีความรู้สึกว่าเป็นหมู่บ้านเป็นท้องถิ่นของตน และอยู่ในท่ามกลางญาติมิตรและเพื่อนฝูง ไม่ต้องการอพยพไปไหน ทำให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มออมทรัพย์

ค.ค่านิยม

ระดับบุคคลหรือปัจเจกชนมีค่านิยมหรือคุณธรรมอันเป็นค่านิยมที่ดี โดยการเสริมสร้างจากกลุ่มออมทรัพย์ ดังนี้

๑.พึ่งตนเอง มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว

๒.มีวินัยในตนเอง มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ

๓.ขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์ ประหยัด และอดทน

๔.รู้จักคิด วิचारณ์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

๕.มีขันติธรรมต่อคำวิจารณ์ รู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือหมู่เหล่า

๖.มีจิตใจเป็นนักกีฬา รู้จักยกย่องผู้อื่น

๗.ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยรู้จักเป็นผู้ให้ ผู้รับ ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

สำหรับพรรณนาเกี่ยวกับความพอเพียงของชาวบ้านดอนแคน ได้แก่ ทำอย่างไรจึงจะมีชีวิตได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ สามารถพึ่งตัวเองได้ในชุมชน และมีความใกล้ชิดผูกพันในครอบครัว ตลอดจนเพื่อนบ้านและท้องถิ่น

ชาวบ้านดอนแคนส่วนใหญ่รู้สึกว่ หมู่บ้านของตนมีคุณสมบัติของความพอเพียงอย่างยิ่ง เนื่องจากครอบครัวมีอาหารในครัวเรือนไม่ขาดแคลน สามารถพึ่งตนเองได้โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นเครื่องมือรองรับ เนื่องจากกลุ่มสามารถตอบสนองความจำเป็นในกรณีฉุกเฉินได้ตลอดเวลา ทั้งจากการเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมสำหรับสมาชิกเมื่อเกิดปัญหากะทันหัน อีกทั้งให้ประโยชน์ต่อสมาชิกในรูปของแหล่งเงินออม

๒.๒.๒ กลุ่มกองทุนเงินล้าน

ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ที่ทรงมีพระราชดำรัสทำนองนี้มาเป็นเวลานานถึง ๒๗ ปีแล้ว แต่ไม่ค่อยมีใครได้ยิน ต่อเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจครั้งใหญ่ในปี ๒๕๔๐ จึงได้ยินกันมากขึ้น

ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ชาวบ้านดอนแคนได้ขอจดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านตามที่รัฐบาลกำหนดโดยมีสมาชิกกลุ่มทั้งหมด ๕๐ คน มีคณะกรรมการบริหารทั้งหมด ๑๓-๑๕ คน^๒ ประกอบด้วย

๑.นายนิคม สีสุไพบ	ประธานกรรมการ
๒.นางพินทอง ทุมสิทธิ์	รองประธานกรรมการ
๓.นางสมมะรี พลสิม	นายทะเบียน
๔.นางผิวพรรณ ทิพย์คง	ผู้ช่วยนายทะเบียน
๕.นางมะลิ สีหานาม	เหรัญญิก
๖.นางเจริญ เสามะลิ	ผู้ช่วยเหรัญญิก
๗.นายสมเกียรติ เปรมปราโมทย์	ประชาสัมพันธ์

^๒บ้านดอนแคน,เอกสารการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกองทุนหมู่บ้าน บ้านดอนแคน,วันที่ ๔ กรกฎาคม๒๕๔๔. หน้า ๑๗. (เอกสารก๊อปปี้ปริ้นต์)

๘.นายสมศรี ทาสีมา	ตรวจสอบ
๙.นายถวิล บุญพา	ตรวจสอบ
๑๐.นายคำจันทร์ สิงห์ป่อง	ติดตามหนี้
๑๑.นายไสว ศรุตธนโรจน์	ติดตามหนี้
๑๒.นายเที่ยง สาวีสิทธิ์	ติดตามหนี้
๑๓.นางนวลศรี บรรจง	เลขานุการ

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการพัฒนาอาชีพของประชาชนในระดับรากหญ้า อันเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ โดยส่งเสริมให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองมีการจัดตั้งกองทุน ส่งเสริมการประกอบอาชีพในขณะนั้น พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีได้มอบเงินให้หมู่บ้านทั่วประเทศหมู่บ้านละ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านบาท) เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ และการดำรงชีพในลักษณะการตั้งเป็นกองทุนให้แต่ละหมู่บ้านช่วยกันบริหารเงินตามกรอบกฎหมายที่ได้วางไว้ และจัดตั้งกองทุนเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติขึ้น^๓ ซึ่งประกอบด้วย

๑.พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗

มาตรา ๕ กำหนดไว้ว่า “ในแต่ละหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองให้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น กองทุนหนึ่งเรียกชื่อว่า “กองทุนหมู่บ้าน” หรือ “กองทุนชุมชนเมือง” แล้วแต่กรณี” โดยให้คณะผู้ จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านอื่นขอจัดตั้งและจดทะเบียนกองทุนหมู่บ้านต่อนายทะเบียนกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

มาตราที่ ๓๐ กำหนดไว้ว่า “ให้กองทุนหมู่บ้านที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็น กองทุนหมู่บ้านตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ดำเนินการจดทะเบียนตามมาตรา ๕ แห่ง พระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาสามปี นับตั้งแต่พระราชบัญญัตินี้บังคับใช้

๒. เจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ เพื่อให้กองทุนหมู่บ้านมีสิทธิ หน้าที่ความรับผิดชอบเช่นเดียวกับ บุคคล เพื่อให้การบริหารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑.

วัตถุประสงค์ สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของกองทุนนิติบุคคล

๑. วัตถุประสงค์ ในขอบเขตที่ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กำหนดไว้ในมาตรา ๕ ดังนี้

๑) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และลดค่าใช้จ่าย หรือสำหรับการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การสร้างสวัสดิภาพ สวัสดิการหรือประโยชน์ส่วนรวมอื่นใดให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน

๒) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อบรรเทาความเดือดร้อน เร่งด่วน สำหรับประชาชนในหมู่บ้าน

๓) รับฝากเงินจากสมาชิกหรือจัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนอื่นดำเนินการตามวัตถุประสงค์

๔) ให้กู้เงินแก่กองทุนอื่น เพื่อประโยชน์การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจของหมู่บ้าน

๕) กระทำการใดๆ เพื่อพัฒนาความรู้ คุณภาพชีวิต สวัสดิภาพ และสวัสดิการของสมาชิก สร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคม ของกองทุนหมู่บ้าน ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

๒. สิทธิและอำนาจหน้าที่ ในขอบเขตที่ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กำหนดไว้ในมาตรา ๕ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีหน้าที่ดังนี้

๑) บริหารกองทุนหมู่บ้าน รวมทั้งตรวจสอบ กำกับดูแลและจัดสรรดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุนหมู่บ้าน

๒) ออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารกองทุนหมู่บ้าน

๓) จัดตั้งสำนักงานกองทุนหมู่บ้านหรือสำนักงานกองทุนชุมชนเมืองแล้วแต่กรณี

๔) รับสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก

๕) จัดหาทุนจากแหล่งเงินทุนตามประกาศที่คณะกรรมการกำหนด

๖) พิจารณาเงินกู้ยืมให้แก่สมาชิกหรือกองทุนหมู่บ้านอื่นตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

๗) ทำนิติกรรมสัญญา หรือดำเนินการเกี่ยวกับการระดมทุนของกองทุนหมู่บ้าน

๘) จัดทำบัญชีกองทุน ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

๙) ดำเนินการและจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ อุตสาหกรรมในครัวเรือน และวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง ตลอดจนข้อมูลและการดำเนินการเกี่ยวกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านหรือชุมชน

๑๐) พิจารณาดำเนินการใดๆ เพื่อสวัสดิภาพ สวัสดิการ หรือประโยชน์ส่วนรวม
อื่นใดของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๑๑) ดำเนินการอื่นใด เพื่อให้สอดคล้องและเกื้อกูลกับกองทุนอื่นๆ ที่มีอยู่แล้วใน
หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

๑๒) ติดตามประเมินผลการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

๑๓) รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ
กองทุนให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ตลอดจนรายงานเรื่องดังกล่าวให้สมาชิก
ทราบตามที่คณะกรรมการกำหนด

๑๔) ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประกาศ ระเบียบข้อบังคับหรือคำสั่งตามที่
คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมาย

การดำเนินการใดๆ ตาม (๑๐) ให้ใช้จ่ายเงินรายได้ของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งมีเงิน
ที่ได้รับจัดสรรจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

๓. **ทุนและทรัพย์สิน** ในขอบเขตที่ พระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) กำหนดไว้ในมาตรา ๖
ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านประกอบด้วย

๑) เงินที่คณะกรรมการจัดสรรให้

๒) เงินอุดหนุนจากรัฐบาล

๓) เงินที่สมาชิกลำมาลงหุ้นหรือฝากไว้กับกองทุนหมู่บ้านตามระเบียบที่
คณะกรรมการกำหนด

๔) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่กองทุนได้รับบริจาคโดยปราศจากเงื่อนไข หรือข้อ
ผูกพันใดๆ

๕) ดอกผล รายได้ หรือผลประโยชน์ที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน
หมู่บ้าน

๔. **ความรับผิดชอบ** สำหรับกองทุนหมู่บ้านที่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หมายถึง
คณะกรรมการกองทุนที่เป็นผู้ดำเนินแทนทั้งหมด

๑) การกระทำการใดของคณะกรรมการ ในฐานะผู้แทนนิติบุคคลย่อมผูกพันนิติ
บุคคลนั้นๆ หรือกองทุนนั้น

๒) ความผูกพันตามข้อ (๑) ความรับผิดชอบอยู่ภายใต้ขอบเขต
พระราชบัญญัติ(พ.ร.บ.) กองทุนกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นๆ ที่
เกี่ยวข้องกับบุคคลและนิติบุคคล

๓) ความรับผิดชอบตามข้อ (๒) เป็นความรับผิดชอบของตัวแทนนิติบุคคลแต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยกับผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความเสียหายนั้นได้ หากบรรดาบุคคลผู้ให้ความยินยอมที่ร่วมลงมติเห็นชอบให้กระการนั้นๆ

การจัดสรรผลกำไรสุทธิประจำปี เมื่อสิ้นปีทางบัญชีและได้ปิดบัญชีแล้ว ปรากฏว่ากองทุนมีกำไรสุทธิ คณะกรรมการกองทุนจะนำผลกำไรมาจัดสรร ดังนี้

๑. เป็นเงินปันผลค่าหุ้น ในอัตราร้อยละยี่สิบห้า
๒. เป็นเงินประกันความเสี่ยง ในอัตราร้อยละสิบ
๓. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละห้า
๔. เป็นเงินค่าตอบแทนคณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละยี่สิบห้า
๕. เป็นเงินทุนการศึกษาแก่บุตรของสมาชิก ในอัตราร้อยละสิบ
๖. เป็นเงินสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละสิบห้า
๗. เป็นเงินทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ ในอัตราร้อยละสิบ

คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้กำหนดไว้ ดังนี้

๑. เป็นผู้ผ่านหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคอนแคน หมู่ที่ ๒ เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน
๒. เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความรู้ความเข้าใจ เห็นด้วยกับหลักการของกองทุน และสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมของกองทุน
๓. พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน
๔. คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก
๕. มีความขยันในการประกอบอาชีพ อดทน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
๖. เสียค่าธรรมเนียมแรกเข้า และถือหุ้นในกองทุนอย่างน้อยหนึ่งหุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

การพ้นจากสมาชิกกลุ่ม

๑. ตาย
๒. ลาออกและได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ
๓. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
๔. ที่ประชุมใหญ่มีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสองในสามของผู้ร่วมประชุม

๕. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนไม่ว่ากรณีใดๆ
๖. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
๗. มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนด^๕

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน

๑. บริหารจัดการกองทุน ตรวจสอบ กำกับดูแล จัดสรรผลประโยชน์ของเงินกองทุน
๒. ออกระเบียบข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุน
๓. รับสมัครสมาชิกและจัดทำทะเบียนสมาชิก
๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมายหรือผู้ทรงคุณวุฒิและที่

ปรึกษาเสนอแนะ

ประธานกรรมการกองทุน มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. เป็นประธานในการประชุมคณะกรรมการกองทุน
๒. เรียกประชุมคณะกรรมการกองทุน
๓. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกองทุน เพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งตามมติหรือ

ตามที่คณะกรรมการกองทุนมอบหมาย

๔. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามข้อบังคับและมติของคณะกรรมการกองทุน

รองประธานกรรมการกองทุน ทำหน้าที่แทนประธานกรรมการกองทุน เมื่อประธานกรรมการกองทุนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ หรือเมื่อประธานมอบหมายเป็นคราวๆ ไป

ถ้าประธานกรรมการและรองประธานกรรมการกองทุน ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ในการประชุมคราวใดคราวหนึ่ง ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุมในคราวนั้น

เลขานุการ มีหน้าที่ ติดต่อประสานงานทั่วไป นัดประชุมกรรมการกองทุน จัดบันทึก รายงานการประชุมและรายงานผลการทำงานของกองทุน

เหรัญญิก มีหน้าที่ รวบรวมจัดเก็บเงินทุนและรายได้ของกองทุน ประสานงานกับฝ่ายทะเบียนและบัญชี ควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปอย่างรอบคอบเกิดประโยชน์สูงสุดแก่กองทุน

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียน มีหน้าที่ จัดทำบัญชีและทะเบียนทุกประเภทของกองทุน ให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย สะดวกแก่การบริหารกองทุน

^๕บ้านดอนแคน,เอกสารการขอจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลกองทุนหมู่บ้าน บ้านดอนแคน,อ้างแล้ว,หน้า ๑๔.(เอกสารก๊อปปี้ปริ้นต์).

ประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ผลิตเอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้ข่าวสารแก่สมาชิกและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ฝ่ายติดตามหนี้สิน มีหน้าที่ แจ้งเตือนกำหนดการชำระคืนเงินกู้ เร่งรัดติดตามทางนี้ ครบกำหนดชำระจากสมาชิกที่กู้ยืม รายงานให้คณะกรรมการทราบ

คณะกรรมการกองทุน ต้องมีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง แต่ถ้ามีความจำเป็นเร่งด่วน ประธานกรรมการอาจเรียกประชุมได้มากกว่า ๑ ครั้งก็ได้ และต้องมีกรรมการคนหนึ่งให้มียกเสียงในการลงคะแนนได้หนึ่งเสียง กรณีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งหรือเป็นผู้ชี้ขาด^๖

สรุปกล่าวได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์ กองทุนเงินล้านได้เข้ามาทำหน้าที่ตอบสนองความพอเพียงของชาวบ้านด้วยการเป็นกลุ่มกองทุนของหมู่บ้านที่ชาวบ้านพึ่งพาตนเอง ควบคุมบทบาทของสมาชิกและกรรมการด้วยระบบความสัมพันธ์ และไม่ต้องยึดติดกับเศรษฐกิจกระแสหลัก ในทางเศรษฐกิจกลุ่มจึงเป็นองค์กรที่พึ่งของคนในชุมชน ขณะเดียวกันก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างสังคมที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับชาวบ้าน อย่างไรก็ตามการดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์อย่างประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งเงื่อนไขทางวัฒนธรรมทางสังคม สภาพแวดล้อมและลักษณะเฉพาะของแต่ละชุมชนจึงไม่สามารถใช้ระบบของการทำงานกลุ่มของที่ไหนที่หนึ่งเป็นแม่แบบสำหรับทุกพื้นที่ได้ จำเป็นต้องมีการปรับระบบการทำงานให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นและคำนึงถึงความเหมาะสมของชุมชนแต่ละแห่งเป็นสำคัญ

๒.๓ สภาพปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว

ครอบครัวมีผลต่อการเป็นผู้ดื่ม ผู้ติดสุรา เนื่องจากแบบแผนการดำเนินชีวิตของครอบครัว เพราะครอบครัวจะเป็นกรอบการดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัวด้วย^๗ จากการศึกษาของจอห์นสัน พบว่า เด็กที่เกิดในครอบครัวที่ติดสุรามีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นผู้เสพติดสุราสูงสอดคล้องกับการศึกษาของนิสานถ ไชกเกิด^๘ ที่พบว่า การที่สมาชิกในครอบครัวดื่มสุราหรือมีกลุ่มเพื่อนใกล้ชิดดื่มสุรา จะมีผลต่อการปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อย

^๖เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๕-๑๖.

^๗ สัมภาษณ์ นายเมฆินทร์ เจริญ, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านร่องคำ, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^๘ นิสานถ ไชกเกิด, “ความเชื่อด้านสุขภาพและการปฏิบัติเพื่อเลิกดื่มสุราของผู้ติดสุราในโรงพยาบาลลำพูน”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕.

และการศึกษาของอว์สตา จันท์แสดอ^๑ ศึกษาปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดสุราของสตรี โดยสัมภาษณ์เชิงลึก ๗ ราย พบว่า สตรีทั้ง ๗ รายมีบิดาเสพติดสุรา สตรี ๒ รายมีมารดาเสพติดสุราและสตรีจำนวน ๔ รายมีพี่หรือน้องเสพติดสุรา ซึ่งการที่อาศัยกับบุคคลใกล้ชิดและมีพฤติกรรมการดื่มสุรา จึงเป็นสาเหตุปัจจัยให้เกิดการเรียนรู้โดยการเลียนแบบ และยังพบว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อทัศนคติ ค่านิยมที่มีต่อสุรา การศึกษาปัจจัยด้านสังคมสภาพแวดล้อม ไพบูลย์ ดวงจันทร์^๒ กล่าวไว้ว่านโยบายของรัฐบาลที่เปิดโอกาสในเรื่องของการผลิตสุราอย่างเสรี ผู้ผลิต ผู้นำเข้ามีการแข่งขันกันทางธุรกิจโดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภค ทำให้มีการขยายตัวของกลุ่มผู้บริโภคมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับจำริญ สีหนาม^๓ ที่มองว่า การปรับกฎหมายและอนุญาตให้มีการขายแอลกอฮอล์โดยเอกชนจะทำให้จำนวนของร้านค้าปลีกเพิ่มมากขึ้น จำนวนชั่วโมงและเวลาในการขายเพิ่มขึ้นรวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงของราคาของเครื่องดื่มทำให้ประชากรดื่มเพิ่มขึ้น ผลจากการศึกษายังพบว่าในปัจจุบันแหล่งจำหน่ายสุรา ส่วนใหญ่เป็นรายขายของชำ ซึ่งมีกันขายกันอย่างแพร่หลายในแต่ละชุมชน โดยใช้ระบบเงินเชื่อ ดื่มน้ำก่อนจ่ายทีหลัง วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงษ์ ณ อยู่ธยา^๔ จึงชี้ให้เห็นปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้บริโภค ทั้งในส่วนของความสะดวกสบาย หาซื้อได้ง่าย เปิดขายตลอดเวลา และการให้เครดิต ไม่มีเงินก็ซื้อสุราดื่มน้ำก่อนได้ ประกอบกับสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์โน้มน้าวใจในลักษณะของการใช้สุราเป็นสัญลักษณ์ของความทันสมัย เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มจึงเป็นผลจูงใจให้เกิดความอยากดื่ม อยากลอง และเป็นตัวกำหนดความรุนแรงของการติดสุราทำให้ครอบครัวแตกแยกซึ่งสอดคล้องกับวูดและดัฟฟี (Wood & Duffy, 1966,p 341-345)^๕ ได้ทำการศึกษาสตรีผู้เสพติดสุรา จำนวน ๖๕ คน โดยการศึกษาสัมภาษณ์ ผลการศึกษาพบว่ามารดาของสตรีเหล่านี้มีลักษณะเข้มงวดสมบูรณ์แบบ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ไม่สามารถให้ความรักแก่บุตรสาวได้อย่างเพียงพอ พบว่ามารดา ๕๔ คน ของกลุ่ม

^๑อว์สตา จันท์แสดอ, “ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดสุราของสตรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑), หน้า ๑๘.

^๒ไพบูลย์ ดวงจันทร์, พฤติกรรมการบริโภคสุรา, (กรุงเทพมหานคร : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๔๑), หน้า ๘๘.

^๓สัมภาษณ์นายจำริญ สีหนาม, ครูโรงเรียนบ้านร่องคำ, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^๔วิชัย โปษยะจินดา และอาภา ศิริวงษ์ ณ อยู่ธยา, สุราในสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔), หน้า ๖๐.

^๕ Wood & Duffy, *Psychological factors in alcoholic women*. อ้างใน อว์สตา จันท์แสดอ, “ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการดื่มสุราของสตรี”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว หน้า ๑๑.

ตัวอย่างมีลักษณะครอบงำในครอบครัวและบิดาจำนวน ๑๒ คน มีลักษณะครอบงำเช่นเดียวกัน นอกจากนั้นยังพบว่าบิดาของสตรีเสพติดสุราจำนวน ๓๕ คน เป็นผู้เสพติดสุรา และนอกนั้นดื่มเป็นครั้งคราว พบว่าหนึ่งในจำนวนบิดาผู้เสพติดสุรามีภรรยาที่มีลักษณะครอบงำ ดังนั้นเมื่อเขาดื่มสุรา เขาจะสามารถขจัดขึ้นภรรยาได้ ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนการศึกษานี้ได้แก่ การศึกษาของคอมเบอร์ก (Comberg, 1986) ซึ่งสัมภาษณ์สตรีผู้เสพติดสุรา จำนวน ๓๑๐ คน ที่เข้ารับรักษาอาการเสพติดสุรา พบว่าสตรีผู้เสพติดสุราร้อยละ ๔๒ มีบิดาที่มีปัญหาจากการดื่มสุรา และอีกร้อยละ ๑๑ มีมารดาซึ่งมีปัญหาจากการดื่มสุราและการศึกษาของเบคแมน (Beckman, 1975) พบว่าภูมิหลังครอบครัวมีสตรีผู้เสพติดสุราเหล่านี้จะมีการรับรู้ในทางลบในตัวมารดา และมีสตรีผู้เสพติดสุราจำนวนหลายคนให้สัมภาษณ์ว่า มารดาของตนเป็นคนเย็นชา มีลักษณะครอบงำ และมักกล่าวโทษผู้อื่น ขณะที่กล่าวถึงบิดาว่าเป็นคนที่มีลักษณะอบอุ่น สภาพนุมนวลแต่เสพติดสุรา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแซนด์ไมเยอร์ (Sendmaier, 1980) ที่พบว่าสตรีผู้เสพติดสุราและมารดามักมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกันนัก มารดาจะกล่าวโทษสตรีผู้เสพติดสุราตั้งแต่เด็ก จึงทำให้สตรีผู้เสพติดสุราเหล่านี้ใกล้ชิดและมีความผูกพันกับบิดา และพบว่าหลายปีต่อมาสตรีเหล่านี้จะถูกเพื่อนชักจูงให้ดื่มสุรา บางการศึกษาพบว่ามารดาของสตรีผู้เสพติดสุราจะมีลักษณะที่เป็นปรปักษ์ มักกล่าวโทษผู้อื่น และมีลักษณะเกรี้ยวกราด หรือเคร่งครัดวินัยแบบไม่สม่ำเสมอ

นอกจากนั้น ผู้เสพติดสุรามักมีประวัติบุคคลในครอบครัวติดสุรา เช่น บิดา มารดา พี่น้อง ปู่ ลุง และอา เป็นต้น นายวุฒิไกร จุลวงษ์^{๔๔} กล่าวว่าเด็กที่เกิดในครอบครัวที่ติดสุรามีความเสี่ยงที่จะกลายเป็นผู้เสพติดสุราสูง ถ้าทั้งบิดามารดาเป็นผู้เสพติดสุรา เด็กจำนวนนี้ร้อยละ ๗๐ จะเป็นผู้เสพติดสุรา แต่ถ้าบิดาหรือมารดา หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งติดสุรา เด็กร้อยละ ๔๐ อาจกลายเป็นผู้เสพติดสุราได้ และมีรายงานวิจัยอื่นๆ ศึกษาสภาวะต่างๆ ในครอบครัวได้พบว่าสตรีที่เสพติดสุรามักมีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจในระดับต่ำ และประสบกับความยุ่งยากในชีวิตวัยเด็ก มีพื้นฐานครอบครัวที่ไม่ดี บิดามารดาไม่ลงรอยกันในเรื่องการเลี้ยงดูบุตร นี่เป็นปัญหาใหญ่ของประเทศที่แก้ได้แต่ไม่ค่อยได้รับการดูแลจากภาครัฐ ส่วนใหญ่จะมีการณรงค์เฉพาะช่วงเทศกาลเท่านั้น หลังจากเทศกาลผ่านไปก็ไม่ได้มีอะไรเลย อีกปัญหาหนึ่งคือการโฆษณาเป็นช่องทางให้คนดื่มสุราเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทสุราในเมืองไทย คนส่วนชอบว่าเมืองไทยเป็นเมืองพุทธศาสนา แต่กลับทำตรงข้ามกับเมืองพุทธคือชอบค้าขายสุรา โฆษณาชวนเชื่อเพื่อค้าขายกำไร ตัวอย่างเช่น เบียร์ช้าง เบียร์สิงห์ เหล้าขาวตราอาชา เหล่านี้เป็นต้นมีการโฆษณาตามสื่อต่างๆ มีการสนับสนุนกีฬา นี่แสดงว่าคนไทยส่วนใหญ่อยู่กับสุรา เบียร์ที่สื่อคอยประโคมใส่คนไทยด้วย

^{๔๔}สัมภาษณ์ นายวุฒิไกร จุลวงษ์, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล บ้านร่องคำ, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

กันเอง^{๑๕}จะเห็นว่า หากมนุษย์เสพสิ่งเสพติดมีนเมาโดยขาดการตระหนักรู้แล้ว ย่อมสามารถแสดงพฤติกรรมอันจะนำไปสู่ความขัดแย้งในมิติต่างๆ ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

๑.มนุษย์ย่อมสามารถฆ่าคนอื่น หรือเบียดเบียนคนอื่น

๒.มนุษย์ย่อมสามารถปล้นทรัพย์และฆ่าเจ้าของทรัพย์

๓.มนุษย์ย่อมสามารถที่จะล่วงละเมิดสิทธิในครุครองของคนอื่น

๔.มนุษย์ย่อมสามารถที่จะวิพากษ์วิจารณ์หรือดำเนินคดีกับคนอื่น ๆ จนนำไปสู่ความแตกแยกหรือความขัดแย้งในครอบครัว หรือชุมชน^{๑๖}

ฉะนั้น การตระหนักรู้โดยการยึดมั่นในศีลข้อนี้ย่อมมีสติเป็นการตัดเส้นทางลำเลียงของการผิดศีลในข้ออื่นๆ แล้ว ยังถือได้ว่า เป็นการป้องกันความขัดแย้งอันจะนำไปสู่ความรุนแรงในมิติอื่นๆ ได้ด้วย

๒.๓.๑ สาเหตุการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคน

ผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง สาเหตุการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคน พบว่าสาเหตุที่ทำให้ชาวบ้านดอนแคนดื่มสุรา คือ อยากลอง^{๑๗} เพื่อเข้าสังคม เพื่อนชวน^{๑๘} ดื่มตามประเพณี^{๑๙} คลายเครียด หนีปัญหา^{๒๐} และเชื่อว่าเป็นยารักษาโรค^{๒๑} เป็นต้น

๒.๓.๒ พฤติกรรมการดื่มสุรา

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลการดื่มสุราของชาวบ้านดอนแคน พบว่า พฤติกรรมการดื่มสุรามีหลายรูปแบบ อาทิเช่น

๑.ดื่มเล็กน้อยเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง คือการดื่มสุราน้อยเพื่อเข้าสังคม ทำให้อาหารรับประทานได้ ช่วยกันหนาว ผ่อนคลายความเจ็บไข้ แสดงความเป็นลูกผู้ชายเพื่อแสดงว่าโตแล้ว เพื่อกระชับมิตร ผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย

^{๑๕}สัมภาษณ์ พระครูโกศลสาธุกิจ,เจ้าอาวาสวัดร่องคำ,วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕.

^{๑๖}สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ ฐิตปัญโญ,รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕.

^{๑๗}สัมภาษณ์นายวิกรม สวนบุญ,วันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๕

^{๑๘}สัมภาษณ์นายบุญทัน เจริญ,วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๑๙}สัมภาษณ์นายสมศรี ทาสิมมา,วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^{๒๐}สัมภาษณ์นายสังคม เสาศิริ,วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๑}สัมภาษณ์นายสมเกียรติ เปรมปราโมทย์,อดีตกำนันตำบลป่าสัก,วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

๒. คืมจนครองสติไม่ได้ คือ การคืมจนมีนเมา อาจเพราะเพื่อนคยั้งคยขอ หรือถูกเหตุการณ์บางอย่างบังคับ

๓. คืมจนติดเป็นอุปนิสัยเลิกไม่ได้ คือ คืมจนติดสุราจนขาดสุราไม่ได้ ถ้าขาดจะมีอาการต่าง ๆ ตามมา คืมมากจนกลายเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง บุคลิกภาพบกพร่อง มีอารมณ์ไม่ปกติ ไม่อาจทำงานได้ แม้จะทำได้บ้างก็ผิด ๆ พลาด ๆ ค่าความเป็นคนหมดไป กลายเป็นคนที่เห็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม เป็นตัวทำลายชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

๒.๓.๓ สถานที่คืมสุรา

โดยทั่วไปมีสถานที่หลายแห่งถูกใช้เป็นที่คืมสุรา จากผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่าผู้คืมสุรามักจะคืมที่บ้านตัวเองหรือบ้านเพื่อน^{๒๒} ร้านอาหารทั่วไป^{๒๓} สถาบันเทิง^{๒๔} ร้านขายสุรา และสถานที่จัดงานสังสรรค์^{๒๕}

๒.๓.๔ แหล่งที่ซื้อสุรา

ผลจากการสำรวจ การสังเกตจากผู้วิจัยและสัมภาษณ์กลุ่มประชากรตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่คืมสุรา ซื้อสุราจากร้านขายของชำ^{๒๖} ร้านขายสุราและร้านค้าประจำหมู่บ้าน^{๒๗} ร้านสะดวกซื้อนอกปั้มน้ำมัน ร้านสะดวกซื้อในปั้มน้ำมัน และซูเปอร์มาร์เก็ต^{๒๘} เป็นต้น

๒.๓.๕ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนในการซื้อสุรา

ค่าใช้จ่ายสำหรับการซื้อสุราเพื่อคืม ของแต่ละคนอาจแตกต่างกันไป แต่จากการสำรวจ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างใช้จ่ายเพื่อซื้อสุรามาคืมต่อเดือน^{๒๙} ดังนี้

ผู้คืมเพศชาย

- ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๕๐๘ บาท

^{๒๒} สัมภาษณ์นายบุญทัน เจริญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๓} สัมภาษณ์นายสังคม เสาศิริ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๔} สัมภาษณ์นายรัชชัย ลาตบาศรี, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๕} สัมภาษณ์นายกวิญวิชัย เกณฑ์สาธุ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๖} สัมภาษณ์นายนิคม สีสุไบ, อดีตผู้ใหญ่บ้าน บ้านดอนแคน, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^{๒๗} สัมภาษณ์นายถวิล บุญพา, ผู้ใหญ่บ้าน บ้านดอนแคน, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

^{๒๘} สัมภาษณ์นางมะลิ สีหานาม, กลุ่มแม่บ้าน, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๕

^{๒๙} สัมภาษณ์นายถวิล บุญพา, ผู้ใหญ่บ้าน บ้านดอนแคน, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ผู้ดื่มเพศหญิง

- ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ ๓๒๖ บาท

๒.๔ ความเชื่อและค่านิยมทางสังคม

เอกฉันท รัสหอม^{๑๐} กล่าวว่า ด้วยฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ ทำให้ผู้ดื่มมีอารมณ์ ความรู้สึกที่ดี ลดความวิตกกังวลเฉพาะหน้าให้ช่วยแก้ปัญหาโรคนอนไม่หลับ หรือเมื่อเกิดเหตุการณ์วิกฤติในชีวิตก็จะดื่มสุรา เพราะสุราช่วยลดความเคร่งเครียดที่เกิดจากการเลี้ยงดูบุตรจากการทำงาน การสูญเสีย บางรายดื่มเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด หรือช่วยให้นอนหลับ หรือค่านิยมการดื่มเพื่อให้กล้าทำบางสิ่งบางอย่าง ดังคำกล่าวที่ได้ยินในหมู่ผู้ดื่มว่า “กินเหล้าย่อมใจ” นอกจากนี้ยังเห็นว่าสุราช่วยให้มีเพื่อนฝูงในสังคม นำไปสู่การพึ่งอาศัยการช่วยเหลือจนเจือกันไปในสังคมและการดื่มสุราช่วยให้กินข้าวได้^{๑๑} ช่วยให้มดลูกเข้าอู่เร็วขึ้น^{๑๒} ได้ยินว่าหญิงหลังคลอดจึงนิยมดื่มชาดองเหล้า^{๑๓} และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังแสดงถึงค่านิยมความเป็นคนทันสมัยของนักเรียนชาย ส่วนนักเรียนหญิงนิยมดื่มเพราะเชื่อว่าดื่มแล้วไม่เมาเช่นเดียวกัน

ในปัจจุบันสุราถูกจัดให้มีสภาพเท่ากับน้ำผลไม้ และน้ำอัดลม จึงทำให้การดื่มสุรากลายเป็นเรื่องปกติทั่วไปสามารถดื่มได้ และมีการเลือกบริโภคตามความนิยม เช่น เพศหญิงดื่มสุราที่เป็นรสหวาน มีแอลกอฮอล์ระดับต่างๆ เช่น ไวน์ ส่วนเพศชายจะดื่มสุราที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในระดับสูงกว่า และยังสามารถบ่งบอกถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของผู้ดื่มได้ด้วย เช่น สุราขาว เป็นสุขของชนชั้นล่างที่มีระดับทางเศรษฐกิจต่ำ แต่สุราต่างประเทศ สุราสี เป็นสุราของชนชั้นสูง หรือฐานะทางเศรษฐกิจดี ส่วนสาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวกับการดื่มสุราครั้งแรก และการคงการเป็นผู้ดื่มสุราอย่างต่อเนื่องนั้น มีจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ใช้สุราเป็นสื่อสัมพันธ์ทางสังคม โดยเห็นว่า การดื่มสุราด้วยกันมีความหมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมเดียวกัน มีระดับความสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง จริงใจต่อกัน และยังมีความเชื่อว่า สุราเป็นยาบำรุงสุขภาพ ทำให้เลือดลมไหลเวียนดี ทำให้มีกำลังวังชา^{๑๔} ทำให้มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ผ่อนคลาย

^{๑๐}สัมภาษณ์นายเอกฉันท รัสหอม, ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่าสังข์-ป่าม่วง, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๑๑}สัมภาษณ์นายสมศรี ทาสิมมา, วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๑๒}สัมภาษณ์นางผิวพรรณ ทิพย์คง, วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๑๓}พระใบฎีกาไพบูลย์ จิตฺตมโม, “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการละเมิดศีลข้อที่ ๕ ของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนวัดคงเกตุ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๓๖.

ความตึงเครียด นอนหลับพักผ่อนดี ลืมเหตุการณ์ต่างๆ ได้ดี ทำให้มีเพื่อนมาก กล้าทำพฤติกรรมที่ไม่เคยกล้าทำได้ เกิดความสนุกสนาน ซึ่งความเชื่อเหล่านี้ทำให้เกิดความสบายใจ ไม่เกิดความวิตกกังวลใดๆ ที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา จึงเป็นสิ่งที่จูงใจให้ชาวพุทธบ้านดอนแคนมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อีกทั้งมีความเชื่อว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่ามีผลเสียต่อร่างกายน้อย จึงมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์^{๓๔}

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัปสร เตยตระกูลวัฒน์^{๓๕} ได้ทำการศึกษารื่อง ทศนคติที่มีต่อการเสพติดและปกติวิสัยเชิงอัตนัยของนักศึกษาครู พบว่านักศึกษาครูที่มีทศนคติต่อการดื่มสุรา มีแนวโน้มที่จะดื่มสุรามากขึ้น นั่นคือแสดงว่านักศึกษาที่มีความเชื่อถึงผลของการดื่มสุราในทางบวก จะมีแนวโน้มที่จะดื่มสุรามากกว่านักศึกษาที่มีความเชื่อในผลของการดื่มสุราในทางลบ และเช่นเดียวกับการศึกษาของ ยุพา ชูสุทธิสกุล^{๓๖} ซึ่งได้ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการดื่มสุรากับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา พบว่า ทศนคติต่อการดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา แสดงว่านักศึกษาที่มีคะแนนทศนคติต่อการดื่มสุราหรือเห็นด้วยกับการดื่มสุรมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการดื่มสุราด้วย

ความคาดหวังจากสังคมกับพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่นบ้านดอนแคนหรือชาวพุทธบ้านดอนแคน มีความสัมพันธ์กัน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความคาดหวังของสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่น ซึ่งเป็นไปทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ที่กล่าวว่า ความคาดหวังของสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจที่จะปฏิบัติพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่งของบุคคล ฉะนั้นแสดงว่าความคาดหวังของสังคมมีผลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมการคล้อยตามสังคม โดยการคาดคะเนว่า กลุ่มสังคมนั้น คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรแสดงการกระทำนั้น และบุคคลก็จะรับรู้ว่าคุณค่าหรือกลุ่มคนที่เขาให้ความสำคัญคิดว่าเขาควรจะมีพฤติกรรมนั้นมากเท่าใด ก็จะยังมีความตั้งใจที่จะกระทำพฤติกรรมมากเท่านั้น พฤติกรรมของมนุษย์หลายอย่างที่เกิดขึ้นจากแรงผลักดันหรือได้รับอิทธิพลจากกลุ่มทางสังคม โดยเฉพาะแล้วกลุ่มทางสังคมจะมีความหมายทาง

^{๓๔} สัมภาษณ์ นายบุญทัน เจริญ, วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๓๕} อัปสร เตยตระกูลวัฒน์, “ทศนคติที่มีต่อยาเสพติดและปกติวิสัยเชิงอัตนัยของนักศึกษาวิทยาลัยครู”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓), หน้า ๘๐.

^{๓๖} ยุพา ชูสุทธิสกุล, “ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจในการดื่มสุรากับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษา”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาสุขภาพศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๓), หน้า ๔๕.

จิตวิทยา ทำให้บุคคลคล้อยตามได้ เช่น ความสนใจกันระหว่างสมาชิก มีความเต็มใจที่จะอยู่ร่วมกัน เป็นต้น ผลจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่นหรือชาวพุทธบ้านดอนแคนมีแนวโน้มจะคล้อยตามความคาดหวังของสังคม เช่น พบว่าวัยรุ่นจะมีพฤติกรรมการดื่มนานๆ ครั้ง และเป็นการดื่มเพื่อสังคมมีน้อย แต่ที่พบมากคือจะดื่มกับกลุ่มเพื่อน ประกอบกับจากความเชื่อที่ว่า การเข้ากลุ่มสังคมถ้าจะให้มีความสัมพันธ์ที่ดี หรือคบหากันได้นานๆ จะต้องดื่ม ซึ่งสังคมนอกรอบข้างของวัยรุ่นเหล่านี้จะมีอิทธิพลและผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการดื่มได้ และโดยธรรมชาติของการรวมกลุ่ม บุคคลที่เข้ากลุ่มสังคม จะมีความสนใจในสิ่งเดียวกัน จึงทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้เหมือนกับคนอื่นๆ ที่อยู่ในสังคม การกระทำอะไรที่แตกต่างไปจากคนอื่นจะทำให้เขารู้สึกไม่สบายใจ และเกิดความไม่แน่ใจตนเองว่า เขาเป็นคนปกติหรือไม่ปกติ ซึ่งการกระทำของเขาอาจถูกต้อง แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับ กลับถูกสังคมต่อต้านก็ได้ จากสาเหตุเหล่านี้จึงทำให้เกิดพฤติกรรมการดื่มเพื่อแสดงความคล้อยตามกลุ่ม ทำให้กลุ่มพอใจ ผลลัพธ์คือ วัยรุ่นได้รับการยอมรับและความชอบจากกลุ่มและทำให้เขาได้กับกลุ่มสังคมที่อยู่ใกล้ชิดกับตนเองได้ต่อไป นอกจากนี้ความเชื่อและค่านิยมว่าถ้าลูกผู้ชายจะต้องดื่มเป็น จึงเกิดพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ได้

ดังนั้น ปัจจัยด้านความเชื่อและค่านิยมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา ได้แก่ ความเชื่อว่าการดื่มสุราทำให้ผู้ดื่มมีอารมณ์ ความรู้สึกที่ดี ลดความวิตกกังวลเฉพาะหน้า ช่วยแก้ปัญหาโรคนอนไม่หลับ ช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการเลี้ยงดูบุตรจากการทำงาน การสูญเสีย ช่วยเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด ช่วยทำให้กล้าทำบางสิ่งบางอย่าง ดังคำกล่าวที่ได้ยินในหมู่ผู้ดื่มว่า “กินเหล้าข่มใจ” ช่วยให้มีคนถูกเข้าอยู่เร็วขึ้น สุราช่วยให้กินข้าวได้ และเชื่อว่าสุราเป็นยาบำรุงสุขภาพ ทำให้เลือดลมไหลเวียนดี ทำให้มีกำลังวังชา ส่วนค่านิยมทางสังคม คือ สามารถบ่งบอกถึงสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของผู้ดื่มได้ด้วย เช่น สุราขาว เป็นสุขของชนชั้นล่างที่มีระดับทางเศรษฐกิจต่ำ แต่สุราต่างประเทศ สุราสี เป็นสุราของชนชั้นสูง หรือฐานะทางเศรษฐกิจดี การดื่มสุราด้วยกันมีความหมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมเดียวกัน มีระดับความสัมพันธ์ที่เป็นกันเอง จริ่งใจต่อกัน และช่วยให้มีเพื่อนฝูงในสังคม นำไปสู่การพึ่งพาอาศัยการช่วยเหลือกันเองในสังคม

๒.๕ แรงจูงใจในการดื่มสุราของชาวพุทธบ้านดอนแคน

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติและทั่วโลกแล้วว่า พฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคและปัญหาสุขภาพของวัยรุ่นนับวันจะเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าวที่สำคัญก็คือ พฤติกรรมการบริโภคไม่ว่าจะเป็นการบริโภคอาหารการสูบบุหรี่และที่ขาดไม่ได้ก็คือพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและการ

ดำรงชีวิตของวัยรุ่นอย่างมากมา^{๓๗} ทั้งยังทำให้เกิดอันตรายทั้งต่อตนเองและผู้อื่นเช่น พฤติกรรมเมมาแล้วขับ การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปถัมภ์ การยกพวกตีกัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสมแทบทั้งสิ้น^{๓๘} โดยเฉพาะช่วงเทศกาลจะมีอุบัติเหตุบ่อยๆ

ในการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล เรามักจะได้ยินคำถามที่เป็นต้นเหตุของพฤติกรรมอยู่บ่อยๆ เช่น ทำไมเราจึงดื่มเหล้า ทำไมเราจึงต้องกินข้าว ทำไมเราจึงอ่านหนังสือ ทำไมเราจึงต้องทำงาน ทำตัวอย่างไรจึงจะมีคนชอบ เหล่านี้เป็นคำถามที่ทำให้เราต้องนึกถึงสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งเป็นของยากและเข้าใจไม่ได้ง่ายดังนั้นเราจึงต้องทำความเข้าใจในเรื่องของแรงจูงใจ เพราะการที่มนุษย์เรามีพฤติกรรมอย่างไร หรือทำอะไรแล้ว ต้องเกิดจากแรงจูงใจ (Motive) เป็นตัวผลักดันก่อน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาเรื่องนี้ให้เข้าใจ

๒.๕.๑ ความหมายของแรงจูงใจ

เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับการจูงใจในการเรียนรู้ควรจะได้หันมาศึกษาถึงกระบวนการของการจูงใจ และความต้องการจำเป็นในชีวิตความต้องการทางร่างกาย เช่น ความหิว ผลักดันให้คนเรามีพฤติกรรมหลายอย่าง เพื่อที่จะสนองความต้องการ เพื่อความอยู่รอด และนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ที่คนเราต้องประกอบ ดังนั้นนักวิชาการได้ให้ความหมายการจูงใจไว้ต่างๆ กัน ดังนี้

Dale S. Beach ว่าการจูงใจหมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลังเพื่อให้ประสบความสำเร็จในเป้าหมาย (goal) หรือรางวัล (reward) การจูงใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการกระทำของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้คนไปถึงวัตถุประสงค์ที่มีสัญญาณเกี่ยวกับรางวัลที่ได้รับ^{๓๙}

Peter J. Churden และ Arthur W. Sherman ว่าการจูงใจ หมายถึง ความพยายามที่จะเข้าใจถึงสิ่งที่ชักนำให้เกิดพฤติกรรมมนุษย์ออกมา^{๔๐}

^{๓๗} บุญช่วย วรรณชัยมงคล (ร.ต.อ.), ร้อยเวรสถานีตำรวจนครบาลนครบาล, วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระมหาสมพงษ์ วิถีบุญ, รองเจ้าคณะอำเภอจตุรพักตรพิมาน, วันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๕.

^{๓๙} Dale S. Beach, **Personnel Management People at Work**, (New York: The Macmillan Co., 1965), p.379.

^{๔๐} Peter J. Churden and Arthur W. Sherman, Jr., **Personnel Management**, (Ohio: South Western Publishing, Co., 1968), p.297.

หุบ กาญจนประกร การจงใจหมายถึง การกระตุ้นหรือเร้าเป็นเครื่องช่วยให้การกระทำสำเร็จลุล่วงไป^{๔๑}

สมพงษ์ เกษมสิน การจงใจ หมายถึง ความพยายามที่จะให้ผู้อื่นแสดงออกหรือปฏิบัติต่อสิ่งจงใจ สิ่งจงใจอาจมีได้ทั้งภายในและภายนอก ตัวบุคคลนั้นเองแต่มูลเหตุจงใจอันสำคัญของบุคคลคือความต้องการ^{๔๒}

อารี พันธุ์ณี การจงใจ หมายถึง การนำปัจจัยต่างๆ ที่เป็นแรงจูงใจมาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือเงื่อนไขที่ต้องการ ปัจจัยต่างๆ ที่นำมาอาจจะเป็นเครื่องล่อ รางวัล การลงโทษ การทำให้เกิดการตื่นตัว รวมทั้งทำให้เกิดการคาดหวัง เป็นต้น^{๔๓}

เดโช สวานนท์ กล่าวว่า การจงใจนั้นเป็นความคิดใหม่เรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นมาเพื่อที่จะอธิบายสาเหตุแห่งพฤติกรรมหรืออาการทั้งหมดของมนุษย์ การจงใจมีฐานะของคำเท่ากับคำว่าสัญชาตญาณ ก็ตรงที่เป็นสมมติฐานที่ตั้งขึ้นเพื่ออธิบายปัญหาการกระทำต่างๆ ของร่างกายด้วยกัน แต่ผิดกันอย่างมากก็ตรงที่คำว่า การจงใจนั้น ไม่สั้นและหยุดเพียงคำนี้ หากจะต้องมีการสืบสวนถึงรากแท่งกันต่อไปอีก^{๔๔}

สรูป การจงใจหมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลังเพื่อให้ประสบผลความสำเร็จตามที่ต้องการหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการกระทำของมนุษย์

๒.๕.๒ ประเภทของแรงจูงใจ

การจงใจโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ แรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก

^{๔๑}หุบ กาญจนประกร,คำบรรยายวิชารัฐประศาสนศาสตร์,เอกสารโรเนียว, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๖), หน้า ๓๑๓.

^{๔๒}สมพงษ์ เกษมสิน,การบริหารงานบุคคลแผนใหม่,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช,๒๕๑๖), หน้า๔๑๔.

^{๔๓}อารี พันธุ์ณี,จิตวิทยาการเรียนการสอน,(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เลิฟแอนด์ลิฟเพรส จำกัด, ๒๕๑๔), หน้า ๑๗๕.

^{๔๔}เดโช สวานนท์, จิตวิทยาสำหรับครูและผู้ปกครอง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๓๒.

(๑) แรงจูงใจภายใน

มาลี จูทา แบ่งแรงจูงใจออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑.แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากภายในตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^{๔๕}

๒.แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึงแรงจูงใจที่เกิดจากนอกตัวบุคคล ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความต้องการ หรือตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้^{๔๕}

ประธาน ทิพย์ธารา แบ่งแรงจูงใจออกเป็น ๒ ประเภทคือ แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) และแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation)

๑.แรงจูงใจภายนอก หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้น ส่วนมากมักเป็นแรงดันจากสังคม จุดหมายปลายทางของการกระทำอยู่นอกเหนือไปจากตัวกิจกรรม เช่น การให้รางวัล การทำโทษ เป็นต้น

๒. แรงจูงใจภายใน หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดจากการกระตุ้น อย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เช่น การที่บุคคลเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียนยอมช่วยให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ แรงจูงใจภายในนับว่ามีค่ามากกว่าแรงจูงใจภายนอก^{๔๖}

มาสโล (Maslow) แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็นขั้นๆ จากขั้นมูลฐานขั้นที่สุด คือ ความต้องการทางกาย ไปจนถึงขั้นสูงสุดคือความเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ ซึ่งมีทั้งหมด ๕ ขั้น ดังนี้

๑) ความต้องการทางกาย ได้แก่ ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การจับถ้ำ และอื่นๆ

๒) ความต้องการความปลอดภัยจากสิ่งต่างๆ

๓) ความต้องการความรัก และความรู้สึกว่าตนมีส่วนร่วม (Belonging and love need)

๔) ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self-Esteem needs)

^{๔๕} มาลี จูทา,การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕๑.

^{๔๖} ประธาน ทิพย์ธารา,จิตวิทยาการศึกษา,(กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,๒๕๒๐), หน้า ๓๒-๓๕.

๕) ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ (Self-Actualization) คือรู้ถึงความสามารถของตนเองที่มีอยู่ ในการปฏิบัติการใดๆ จึงต้องแสดงความสามารถของคนอย่างเต็มที่^{๔๗}

การศึกษาแรงจูงใจเราศึกษาได้เฉพาะแรงจูงใจที่กระตุ้นอินทรีย์เกิดพฤติกรรมเท่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่สังเกตได้ แต่เราก็ต้องประสบความสำเร็จ เพราะความสลับซับซ้อนและข้อเท็จจริงต่างๆ ดังนี้

๑) การแสดงออกของแรงจูงใจนั้นแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรม และแตกต่างกันไปตามตัวบุคคลในวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้นวิธีการแสดงออกของแต่ละบุคคลจึงไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากการแสดงออกของแรงจูงใจเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้และประสบการณ์

๒) แรงจูงใจอย่างเดียวกัน อาจทำให้คนเรามีพฤติกรรมแสดงออกไม่เหมือนกัน เช่น การแสดงความโกรธ บางคนอาจแสดงออกโดยการผลักไส ทบตี แต่บางคนก็อาจจะหลบไปเสียให้พ้น

๓) แรงจูงใจไม่เหมือนกัน อาจจะทำให้คนเรามีพฤติกรรมแสดงออกมาเหมือนกัน เช่น เด็กบางคนเมื่อกลับบ้านรีบทำการบ้านทันทีเพราะรักในการเรียน แต่บางคนอาจจะทำการบ้านเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงจากการถูกพ่อแม่ใช้ทำงาน

๔) แรงจูงใจบางครั้งอาจจะปรากฏออกมาในรูปของการปิดบังอำพราง หรือแสดงออกไม่ตรงตามจริงเช่น การดีใจ เสียใจ บางคนก็ไม่แสดงออกมาทางสีหน้าให้ปรากฏ แต่แอบซ่อนไว้ภายใน โดยมีการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย หรือแอบแฝงซ่อนเร้นในรูปที่หัวใจเต้นแรงเร็วขึ้นหรือความดันโลหิตสูงขึ้นหรือลดลงได้

๕) พฤติกรรมที่แสดงออกมาอาจได้รับการกระตุ้นจากแรงจูงใจหลายๆ อย่าง การที่จะทราบว่ามนุษย์หรือสัตว์มีแรงขับมากหรือน้อยเพียงไรนั้น นักจิตวิทยามีวิธีวัด ๔ วิธี คือ

๑) วัดโดยดูจากกิจกรรมต่างๆ ไปของบุคคล หรือสัตว์ เมื่อบุคคลหรือสัตว์เกิดแรงขับก็จะเกิดอาการดิ้นเครียด เกิดอาการกระวนกระวายกระสับกระส่าย ยังมีแรงขับมาก จะทำให้มนุษย์และสัตว์อยู่ในภาวะตื่นตัว และกระตือรือร้นในการกระทำกิจกรรมต่างๆ มากด้วย

๒) วัดจากอัตราการกระทำที่ได้เรียนรู้แล้ว เช่น ฝึกหัดให้หนูกดคันเมื่อมันหิว จะมีอาหารตกลงมา ดังนั้นเวลาหิวหนูจะกดคันถี่ขึ้น

^{๔๗} สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า

๓) วัดจากความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรค เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจมาก ก็พยายามที่จะฟันฝ่าอุปสรรคไปให้ถึงจุดหมายให้ได้ ในการทดลอง เขาได้นำหนูหิวไว้ตรงหน้าจานอาหารซึ่งมีสายไฟฟ้ากั้นอยู่ เมื่อเดินไปกินอาหาร หนูจะถูกไฟฟ้าดูดทันที แต่ถึงมันจะถูกไฟฟ้าดูดมันก็พยายามจะไปกินอาหาร ก็แสดงว่าหนูหิวมาก

๔) วัดจากการเลือก คือการให้บุคคลหรือสัตว์ได้เลือกที่จะแสดงพฤติกรรมอันใดอันหนึ่ง ซึ่งโดยปกติแล้วมีความต้องการและแรงจูงใจมากกว่าหนึ่งเสมอ จากการทดลอง นำหนูตัวเมียและอาหารไปให้หนูตัวผู้ตัวหนึ่ง หนูตัวผู้จะเลือกหนูตัวเมียหรือเลือกอาหาร ถ้าหนูเลือกหนูตัวเมียก็แสดงว่าแรงจูงใจทางเพศมีมากกว่าแรงจูงใจอันเนื่องมาจากความหิว^{๔๘}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจของมนุษย์ว่าแรงจูงใจในการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้นมี ๒ ประเภทได้แก่

๑. ประเภทที่ ๑ ความพอใจชอบใจยินดีอยากรักใคร่ต้องการที่ไม่ดีไม่สบายไม่เกื้อกูล เป็นอกุศลเรียกว่า “ตัณหา”

๒. ประเภทที่ ๒ ความพอใจชอบใจยินดีอยากรักใคร่ต้องการที่ดีงามสบายเกื้อกูลเป็นกุศลเรียกว่า “ฉันทะ”^{๔๙}

กล่าวโดยอธิบายนั้นหมายถึงว่า ตัณหากับฉันทะมีลักษณะก่อให้เกิดแรงจูงใจภายในตัวของมนุษย์ก่อนที่จะจะกระทำการสิ่งใดลงไป^{๕๐} หากแตกต่างกันโดยลักษณะปฏิบัติที่ตรงกันข้าม เสมอคือความอยากเพราะตัณหานั้นเป็นไปเพื่อความทุกข์แก่ผู้กระทำเนื่องจากสิ่งที่คิดสิ่งที่กระทำสิ่งที่พูดปะปนด้วยอกุศลจิตมีความไม่พอใจของจิตเป็นพื้นฐานเช่นความอยากได้สิ่งของคนอื่นที่เรียกว่าโลภะโดยไม่คำนึงถึงหลักศีล ๕ว่าจะละเมิดสิทธิของคนอื่นหรือไม่ขอให้ได้สิ่งที่ตนปรารถนานั้นก็เป็นอันพอใจใช้ได้แล้วเป็นต้นนี้เรียกว่าอยากเพราะมีตัณหาชักนำภายในใจส่วนฉันทะนั้นมีลักษณะเป็นความอยากที่ใครดีไปการทำความดีพูดดีและคิดดีโดยมีกุศลเจตนาเป็นพื้นฐานของจิตใจก่อนที่จะกระทำการสิ่งใดจึงมีผลทำให้ได้รับความสุขเป็นผลเช่นการทำบุญประเภทต่างๆมีการเจริญเมตตาจิตแผ่สรรพสัตว์ทั้งปวงการบริจาคทานการรักษาศีล ๕ เป็นต้นสิ่งเหล่านี้มีกุศลเจตนาเป็นเบื้องต้นจึงทำให้การกระทำออกมาดีพูดก็ดีและมีแนวความคิดตรงไปในทิศทางที่ดีไม่เบียดเบียนทำร้ายคนอื่นสัตว์อื่นเป็นต้น

^{๔๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๕.

^{๔๙} พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ.ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๔๕๐.

^{๕๐} สัมภาษณ์พระมหาฉวี ปิยธมฺโม, เจ้าอาวาสวัดหนองทุ่ม, วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๕.

สรุปคำจำกัดความของแรงจูงใจโดยทั่วๆ ไปหมายถึง

๑.สถานะที่อินทรีย์ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อบรรลุสู่จุดหมายปลายทาง (Goal) ที่ตั้งไว้

๒.พฤติกรรมที่สนองความต้องการของมนุษย์ และเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่จุดหมายปลายทาง

๓. พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับ (Drive) ของแต่ละบุคคล มีแนวโน้มไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และแรงกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้นๆ ได้^{๕๑}

เมื่อร่างกายเกิดความต้องการ (Need) ขึ้นก็จะเกิดแรงขับ ซึ่งทำให้เกิดความตึงเครียดขึ้น มนุษย์และสัตว์จะต้องค้นหาทางบำบัดความต้องการนี้ ตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งหิวจัดความหิวเป็นแรงขับที่สำคัญประการหนึ่ง แรงขับที่เกิดจากความหิวนี้จะรบกวนและกระตุ้นให้ร่างกายต้องค้นหา โดยการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ตอนนี้ร่างกายก็ต้องตั้งจุดหมายว่าจะไปหาอะไรที่ไหนรับประทาน เมื่ออิ่มแล้วร่างกายก็อยู่ในสถานะที่สมประสงค์ หรือแรงขับได้รับการตอบสนอง ซึ่งขบวนการทั้งหมดนี้เรียกว่า แรงจูงใจ

(๒) แรงจูงใจภายนอก

ตามหลักพุทธธรรมนั้นท่านถือว่าแรงจูงใจภายนอกย่อมมาจากตัณหาและฉันทะ เช่นกันเป็นเครื่องกระตุ้นจิตใจแล้วแสดงออกมาในลักษณะของอารมณ์หรืออายะตภายนอกที่บุคคลไปสัมผัสหรือถูกต้องเข้าแล้วสติไม่สามารถสกัดกั้นไว้ทันท่วงทีและขาดปัญญาในการไตร่ตรองตรวจสอบทบทวนกล่าวคืออารมณ์ทั้ง๕ได้แก่รูปที่น่าพอใจเสียงที่น่าพอใจกลิ่นที่น่าพอใจรสที่น่าพอใจโผฏฐัพพะ (สิ่งต้องกาย) ที่น่าพอใจหรือที่เรียกว่ากามตัณหานั่นเอง^{๕๒}

นอกจากนั้นแล้วแรงจูงใจในทางนอกยังรวมไปถึงความอยากในความมั่นคงถาวรตลอดไปความอยากเด่นอยากดังที่เรียกว่าภวตัณหาและประการสุดท้ายก็คือการปฏิเสธสิ่งที่ตนเองไม่ชอบใจไม่พอใจทั้งปวงเสียอยากดับสิ้นไปที่เรียกว่าวิภวตัณหา

สรุปแรงจูงใจทั้ง ๒ ลักษณะดังกล่าวมานี้คือตัณหามุ่งประสงค์เวทนาและจึงต้องการสิ่งสำหรับเอามาเสพเสวยเวทนาหรือสิ่งที่จะปรนปรี้อัฒตันทนหาอาศัยวิชาคอยหล่อเลี้ยงและให้ออกาสพัวพันเกี่ยวเนื่องอยู่กับเรื่องตัวตนเอาอัตตาเป็นศูนย์กลางและนำไปสู่ปรีเยสนาหรือการแสวงหาส่วนอันทะมึนมุ่งประสงค์อัตตะคือประโยชน์ (หมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าแท้จริงของชีวิตคล้ายกับที่

^{๕๑}สุชา จันทน์เอม, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๑.

^{๕๒}ที.ม.(บาลี) ๑๐/๒๕๗/๓๔๓.

ปัจจุบันเรียกว่าคุณภาพชีวิต) และจึงต้องการความจริงสิ่งที่ดีงามหรือภาวะที่ดีงามอันทะก่อดัวขึ้นจากโยนิโสมนสการคือความรู้จักคิดหรือคิดถูกวิธีคิดตามสภาวะเหตุผลเป็นภาวะกลางๆของธรรมชาติไม่ผูกพันกับอัตตาและนำไปสู่อุตสาหะหรือวิริยะความพากเพียรแล้วให้เกิดการกระทำตามมา

๒.๖ ระดับการติดเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของชาวบ้านดอนแคน

องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายของคำว่าภาวะเสพติดสุรา (Alcohol Dependence) หมายถึง การดื่มสุราในปริมาณที่มากเกินไปและต้องพึ่งสุรา^{๕๓} สภาแห่งชาติที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเสพติดสุรา^{๕๔} ให้ความหมายว่า ภาวะเสพติดสุราเป็นภาวะที่มีการดื่มสุราอย่างต่อเนื่องและมีการเพิ่มจำนวนในการดื่มสุรามากขึ้นเรื่อยๆ มีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และสังคม^{๕๕} นอกจากนั้น การดื่มสุราจะไม่สามารถยับยั้งตนเองในการดื่มสุราได้ ถึงแม้จะทราบผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุรา และสิ่งที่พบอยู่เสมอในบุคคลที่เสพติดสุราก็มักปฏิเสธผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันจากการดื่มสุรา

สมาคมจิตแพทย์อเมริกา^{๕๖} ได้กำหนดข้อบ่งชี้ของการเสพติดสุราไว้ดังนี้

๑. ระดับความทนทานต่อการดื่มสุรา โดยศึกษาจากอาการใดอาการหนึ่งดังนี้

๑.๑ ความต้องการในการเพิ่มจำนวนของการดื่มสุรา

๑.๒ การดื่มสุราปริมาณเท่าเดิม แต่ผลของสุราที่มีต่อร่างกายจะลดลงอย่างมาก

๒. มีอาการขาดสุรา (Withdrawal, Symptom) โดยมีอาการอย่างใดอย่างหนึ่งดังนี้

๒.๑ มีบุคลิกลักษณะ บ่งชี้ว่ามีภาวะของการขาดสุรา

๒.๒ เมื่อดื่มสุราอาการต่างๆ ของภาวการณ์ขาดสุราจะหายไป

๓. มีการดื่มสุราเป็นจำนวนมาก

๔. ไม่สามารถควบคุมการดื่มสุรา หรือไม่สามารถหยุดการดื่มสุราได้

๕. ใช้เวลาส่วนใหญ่ในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา

^{๕๓} อดิศักดิ์ จันทร์แสนตอ, “ปัจจัยส่งเสริมและผลกระทบจากการเสพติดสุราของสตรี”, วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๑), อ้างแล้วหน้า ๗-๘.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗.

^{๕๕} สัมภาษณ์นายวุฒิไกร จุลวงศ์, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล (ตราฟง วิเศษตราร่มชูชีพ), วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

๖. กิจกรรมที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ การประกอบอาชีพ งานสังคมลดลง เนื่องจากใช้เวลาในการดื่มสุรา

๗. มีการดื่มสุราอย่างต่อเนื่อง ทั้งที่ทราบว่าสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายและจิตใจ

๒.๖.๑ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ซื้อ ผู้ดื่มสุรา

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อการดื่มสุราของชาวพุทธบ้านดอนแคน เป็นการศึกษาเพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้ดื่มสุราทางด้านต่างๆ ของชาวพุทธบ้านดอนแคน ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

๑) ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural factor) เป็นสัญลักษณ์และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับจากคนรุ่นหนึ่งจนถึงคนรุ่นหนึ่ง โดยเป็นตัวกำหนดและควบคุมพฤติกรรมมนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ค่านิยมในวัฒนธรรมจะกำหนดลักษณะของสังคมและกำหนดความแตกต่างของสังคมหนึ่งจากสังคมอื่น วัฒนธรรมกำหนดความต้องการ และพฤติกรรมของบุคคล วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น

๑.๑ วัฒนธรรมพื้นฐาน (Culture) เป็นลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่อยู่ในสังคม เช่น ลักษณะนิสัยของบุคคลซึ่งเกิดจากการหล่อหลอมพฤติกรรมของสังคม

๑.๒ วัฒนธรรมกลุ่มย่อย (Subculture) หมายถึงวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันที่มีอยู่ในสังคมขนาดใหญ่และสลับซับซ้อน วัฒนธรรมกลุ่มย่อยเกิดจากพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ และลักษณะพื้นฐานของมนุษย์ เช่น กลุ่มเชื้อชาติ กลุ่มศาสนา กลุ่มสีผิว และกลุ่มอาชีพ เป็นต้น

๑.๓ ชั้นของสังคม (Social Class) หมายถึง การแบ่งสมาชิกของสังคมออกเป็นระดับฐานะที่แตกต่างกัน โดยที่สมาชิกในแต่ละชั้นสังคมจะมีสถานะอย่างเดียวกันและสมาชิกในชั้นสังคมที่แตกต่างกันจะมีลักษณะที่แตกต่างกันด้วย แต่ละชั้นสังคมจะมีลักษณะค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคเฉพาะอย่าง นักการตลาดต้องศึกษาชั้นสังคมเพื่อเป็นแนวทางในการแบ่งส่วนตลาด การกำหนดตลาดเป้าหมายกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ และศึกษาความต้องการของตลาดเป้าหมายรวมทั้งจัดส่วนประสมทางการตลาดให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ซื้อผู้ดื่มสุราให้ถูกต้อง ชั้นสังคมแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ได้ ๓ ระดับคือ ระดับสูง (Upper Class) ระดับกลาง (Middle Class) และระดับต่ำ (Lower Class)

๒) ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อ การดื่ม ลักษณะทางสังคมประกอบด้วย

(๑) กลุ่มอ้างอิง (Reference Groups) เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปข้องเกี่ยวกับกลุ่มนี้ จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความคิดเห็นและค่านิยม รวมถึงพฤติกรรมการดำเนินชีวิตของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง เนื่องจากบุคคลต้องการให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม จึงต้องปฏิบัติตามและยอมรับความคิดเห็นจากกลุ่มอิทธิพล

(๒) บทบาทและสถานะ (Roles and Status) บุคคลจะเกี่ยวข้องกับหลายกลุ่ม เช่น ครอบครัว กลุ่มอ้างอิง องค์กร และสถาบันต่างๆ บุคคลจะมีบทบาทและสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม

๓) ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) การตัดสินใจของผู้ซื้อ ผู้ดื่มได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลของคนทางด้านต่างๆ ได้แก่

(๑) อายุ (Age) อายุที่แตกต่างกันจะมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน

(๒) วงจรชีวิตครอบครัว (Family life cycle stage) เป็นขั้นตอนการดำรงชีวิตของบุคคลในลักษณะของการมีครอบครัวการดำรงชีวิตในแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่มียอิทธิพลต่อความต้องการทัศนคติและค่านิยมของบุคคล ทำให้เกิดความต้องการในผลิตภัณฑ์ และพฤติกรรมการซื้อการดื่มที่แตกต่างกัน

(๓) อาชีพ (Occupation) อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็น และความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน

(๔) รายได้ (Income) หรือโอกาสทางเศรษฐกิจ (Economic Circumstances) โอกาสทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคตัดสินใจต่อการซื้อ การดื่มโอกาสเหล่านี้ประกอบด้วยรายได้ การออมทรัพย์สิน อำนาจการซื้อและทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน เป็นต้น

(๕) การศึกษา (Education) ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มจะบริโภคผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

(๖) รูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style) รูปแบบการดำรงชีวิตในโลกโดยการแสดงออกในรูปของ aios ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ความสนใจ และความคิดเห็น แบบการดำรงชีวิตขึ้นอยู่กับวัฒนธรรม ชั้นของสังคมและกลุ่มของอาชีพของแต่ละบุคคลนักการตลาดเชื่อว่าการเลือกผลิตภัณฑ์ของบุคคลขึ้นอยู่กับค่านิยมและรูปแบบการดำรงชีวิต^{๕๖}

^{๕๖} ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ, การบริหารการตลาดยุคใหม่, (กรุงเทพมหานคร : วีระฟิล์มและโซเท็กซ์, ๒๕๔๑), หน้า ๑๓๐-๑๔๓.

๔) ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา (Psychological factor) การเลือกซื้อของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยภายในตัวผู้บริโภคที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้าปัจจัยภายในประกอบด้วย

(๑) การจูงใจ (Motivation) หมายถึงพลังการกระตุ้น (drive) ที่อยู่ภายในตัวบุคคลซึ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ แม้ว่าการจูงใจเกิดภายในตัวบุคคลแต่อาจกระทบจากปัจจัยภายนอกได้ เช่น วัฒนธรรมชั้นทางสังคม หรือสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดใช้เครื่องมือการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดความต้องการซึ่งถือว่าเป็นความต้องการของมนุษย์อันประกอบด้วยความต้องการทางร่างกายและความต้องการด้านจิตวิทยาต่างๆ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่หาสินค้ามาบำบัดความต้องการ

(๒) การรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการซึ่งแต่ละบุคคลได้รับการเลือกสรรจัดระเบียบและตีความหมายข้อมูลเพื่อที่จะสร้างภาพที่มีความหมาย หรือหมายถึงกระบวนการความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อโลกที่บุคคลนั้นดำรงชีวิตอยู่ เป็นกระบวนการของแต่ละบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในเช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการ อารมณ์ และยังขึ้นอยู่กับลักษณะปัจจัยภายนอกคือสิ่งกระตุ้น การรับรู้

(๓) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม และความโน้มเอียงของพฤติกรรมจากประสบการณ์ที่ผ่านมา การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้รับสิ่งกระตุ้นและจะเกิดการตอบสนอง ได้แก่ทฤษฎี สิ่งกระตุ้น-ตอบสนอง (stimulus-response (S-R) theory) นักการตลาดได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ด้วยการโฆษณาซ้ำแล้วซ้ำอีกหรือจัดการส่งเสริมการขาย เพื่อทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อและใช้สินค้า

(๔) ความเชื่อ (Belief) เป็นความคิดที่บุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต

(๕) ทักษคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจหมายถึงความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ในการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไปในทิศทางที่สม่ำเสมอ เป็นสิ่งที่ที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อในขณะที่ความเชื่อก็มีอิทธิพลต่อทัศนคติ จากการศึกษาพบว่าทัศนคติของผู้บริโภคกับการตัดสินใจซื้อมีความสัมพันธ์กัน

(๖) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นรูปลักษณะของบุคคลที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการตอบสนองหรืออาจหมายถึง ลักษณะด้านจิตวิทยาที่มีลักษณะแตกต่างของบุคคลซึ่งนำไปสู่การตอบสนองที่สม่ำเสมอและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งกระตุ้น

(๗) แนวคิดของตนเอง (Self concept) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง หรือความคิดที่บุคคลคิดว่าบุคคลอื่นมีความคิดเห็นต่อตนเองอย่างไร เช่น วัยรุ่นที่ต้องการให้

เพื่อนๆ มองว่าตนเองเป็นคนรุ่นใหม่นิยมดื่มเครื่องดื่มประเภทน้ำอัดลม เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่มองว่าน้ำอัดลมเป็นเครื่องดื่มของคนรุ่นใหม่

เหตุผลของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สายพิน สาประเสริฐ กล่าวว่า^{๔๘} นักจิตวิทยาได้หาเหตุผลทางจิตวิทยาว่า คนดื่มสุรา และกลายเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ซึ่งมีทฤษฎีอธิบายถึงเหตุผลหลายทฤษฎีแต่มีอยู่ ๔ ทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ดังนี้

๑. ทฤษฎีการลดความตึงเครียด กล่าวว่า คนดื่มสุรา เพื่อลดความเครียดและความกดดัน ซึ่งการดื่มเพื่อลดความเครียดหรือลดปัญหาได้สำเร็จ คนก็จะคงการดื่มต่อไปเพื่อลดความกดดันและความเครียด

๒. ทฤษฎีบุคลิกภาพ ชนิดของบุคลิกภาพสามารถอธิบายการดื่มสุราได้ดีกว่าทฤษฎีอื่นๆ ลักษณะบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กันกับการดื่มประกอบด้วย ผู้ที่ชอบปฏิบัติต่อต้านกฎระเบียบ ด้อยคุณค่าในตนเอง และลักษณะปฏิเสธการรับรู้

๓. ทฤษฎีการเรียนรู้สังคม ทฤษฎีนี้ถือว่าการดื่มสุราทั้งหมดนั้นเป็น กระบวนการแพร่ระบาดของสังคม ที่เกิดจากการเรียนรู้จากผู้อื่น การรับรู้และการเปลี่ยนแปลงจากเพื่อนหรือผลของแอลกอฮอล์

๔. ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้ได้เสนอว่าการดื่ม เป็นการปฏิบัติของการมีปฏิริยาต่อกันระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อมของบุคคล และปัจจัยทางพฤติกรรม

สรุปจากปัจจัยทั้ง ๔ ด้านใหญ่ๆ เบื้องต้นเป็นเหตุทำให้วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องการดื่มเหล้า เพื่อเข้าสังคมและทำให้กลุ่มเพื่อนยอมรับและเป็นค่านิยมของสังคมไทย ส่วนใหญ่ทำสิ่งใดต้องมีสุราในการทำพิธี ดังนั้นจึงเป็นสาเหตุทำให้วัยรุ่นติดสุรา การติดสุราแบ่งออกเป็น ๓ ระดับดังต่อไปนี้

๒.๖.๒ ระดับการดื่มเป็นนิสัย

ระดับนี้จะดื่มเพราะรู้สึกร่าเริงแล้วอารมณ์ครึกครื้นกระปรี้กระเปร่าทำให้เลือดฝาดดี และเจริญอาหารแต่ก็จะจำกัดการดื่มอยู่ที่ ๓๐-๖๐ ซีซีแล้วก็เลิกแต่ไม่ดื่มไม่ได้เหมือนขาดอะไรไปสักอย่าง

^{๔๘}สายพิน สาประเสริฐ, “ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับพฤติกรรมการดื่มสุราของนักเรียนสิบทหารบก”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔), หน้า ๘.

๒.๖.๓ ระดับพึ่งพาแอลกอฮอล์ทุกวัน

ระดับนี้ถ้าไม่ดื่มจะหงุดหงิดมีอาการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือปฏิกิริยาได้ตอบ เช่นการพูดบ่นด่าว่าหรืออาจแสดงอาการก้าวร้าวและเกิดอาการทางร่างกายเช่นคลื่นไส้มือ-เท้าสั่น ถ้าได้ดื่มจะรู้สึกสบายใจ

๒.๖.๔ ระดับการติดแอลกอฮอล์

ระดับนี้ผู้ดื่มจะมีความต้องการอย่างรุนแรงขนาดที่ต้องพยายามหาดื่มให้ได้แม้จะมีผู้เก็บซ่อนไว้ก็จะค้นหาทุกวิถีทางและจะดื่มมากขึ้นเรื่อยๆเพราะร่างกายทนทานต่อแอลกอฮอล์มากขึ้นจิตใจและร่างกายต้องการดื่มแอลกอฮอล์ถ้าขาดหรือหยุดดื่มจะมีอาการรุนแรงเช่นเห็นภาพลวงตาประสาทหลอนหรืออาจถึงขั้นชักได้คนที่ติดแอลกอฮอล์จะถือว่าแอลกอฮอล์เป็นยาสำหรับตนเองและเขาต้องพึ่งยาชนิดนี้ตลอดไปชีวิตจะอยู่ไม่ได้ถ้าปราศจากเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์^{๕๕}

สรุปปัญหาการดื่มสุราของชาวพุทธบ้านคอนแค้นเกิดจากสาเหตุที่สำคัญ คือเกิดจากสภาพแวดล้อมอันสำคัญ คือ คนชุมชนมีการดื่มสุรากันจนเป็นปกติ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากแรงจูงใจจากสื่อโฆษณา จากคำชักชวนของเพื่อนและคนที่รู้จักทั่วไปจนทำให้เกิดปัญหามากมาย

^{๕๕} ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดขอนแก่น, “อุบัติการณ์และแบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กเยาวชนในสถานศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังนโยบายคุ้มครองเด็ก”, งานวิจัย, (สถาบันวิจัยรณรงค์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๔๘), หน้า ๕-๑๐.